

«Fregar» i «vorejar»

ALBERT JANÉ

No fa gaire, encara podíem llegir aquest titular en un dels nostres diaris (*Avui*, 27-4-09, p. 5): «La socialdemocràcia frega la majoria absoluta a Andorra», que hem d'interpretar com un cas més de la lamentable i trista subordinació del nostre lèxic al lèxic de l'espanyol.

Efectivament, cal veure en aquest ús del verb *fregar* que apareix en el titular periodístic transcrit un calc semàntic de l'ús que, amb valor figurat, l'espanyol fa del seu verb *rozar*. Amb el significat 'tocar superficialment', al verb castellà *rozar* correspon, efectivament, *fregar*, verb que, d'altra banda, té també el significat del verb homònim del castellà, però el nostre verb no ha desenvolupat el sentit figurat que té *rozar*, és a dir, el que correspon a l'exemple del diari amb què hem iniciat aquesta nota. No hi ha dubte que aquest titular, escrit en castellà, s'hauria resolt amb l'ús del verb *rozar*. I com que molts dels nostres periodistes pensen en castellà i tradueixen tot seguit al català, d'acord amb unes fórmules fixes, segons les quals a un mot del castellà ha de correspondre sempre un únic mot del català, amb el valor que sigui (*rozar = fregar*), s'originen aquests usos lingüístics que a molts deuen semblar naturals i acceptables.

Però aquest sentit que comentem en català ha d'ésser normalment expressat pel verb *vorejar*. En sentit propi, *vorejar* significa, segons el DIEC, 'anar per les vores (d'un riu, d'un barranc, d'un bosc, etc.)'. I, per extensió, té el sentit que s'indica amb l'exemple *Vorejar un perill*. I, encara, accepta per a *vorejar* el significat 'ranejar', amb l'exemple *Voreja els cinquanta anys*.

Amb el mateix valor, també és normal de recórrer al verb pronominal *acostar-se*, d'acord amb el que proposa el *Diccionari castellà-català* de la Gran Enciclopèdia Catalana, equi-

valència que il·lustra amb l'exemple *Acostar-se al ridícul*. Per tant, en lloc de *fregar la majoria absoluta* tant es podria dir *vorejar la majoria absoluta* com *acostar-se a la majoria absoluta*.

Pel que fa al verb *ranejar*, segons el DIEC significa 'faltar poc per a atènyer un nivell, una edat, etc.', accepció que il·lustra amb l'exemple *No té vint anys, però hi raneja* (no *els raneja* sinó *hi raneja*, car és un verb intransitiu). Però el verb *ranejar*, sobre el qual, sorprenentment, el diccionari etimològic de Joan Coromines no diu pràcticament res, només sol usar-se per a referir-se a l'edat. És, sens dubte, un verb propi de la llengua literària moderna, en la qual, a partir, probablement, de la seva inclusió en el DGLC, és més o menys habitual.

Caldria, encara, rebutjar enèrgicament l'ús que es fa del verb *ratllar* amb el valor de què hem fet qüestió, és a dir, el que correspon al sentit figurat del verb *vorejar*, que, encara que no tan freqüent, ni de bon tros, com el de *fregar*, apareix ara i adés en les nostres publicacions periòdiques. Els exemples següents són de les revistes *Foc Nou* i *L'Avenç*, respectivament: *L'Otel·lo en versió de Mario Gas va ratllar el grotesc, ... ens hem de veure abocats [...] a un grau d'abstracció que podria ratllar la «ficció»?* No hi ha dubte que aquest ús, que ha de semblar tan sorprenent, és el resultat d'un calc del verb del castellà *rayar*, força habitual amb aquest sentit figurat. *Ratllar* no vol dir sinó 'fer ratlles' o 'reduir un aliment a trossos petits'. El Diccionari castellà-català ja citat proposa *ranejar* i *acostar-se* com a equivalències de *rayar* amb aquest valor. Creiem que caldria afegir-hi, i preferentment, *vorejar*: *El seu valor vorejava la temeritat, La vostra ignorància voreja el ridícul, La seva interpretació va vorejar el sublim*. ♦

